

4. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» № 3687-ХІІ від 15.12.1993. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 7. Ст. 32.

Ключові слова: біотехнології, патентування, критерії патентоспроможності, захист прав інтелектуальної власності.

Keywords: biotechnology, patenting, patentability criteria, intellectual property rights protection.

***Андронов Ігор Володимирович,**
доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЮРИДИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ МАЛОЗНАЧНОСТІ ЦИВІЛЬНОЇ СПРАВИ

Відповідно до ч. 6 ст. 19 ЦПК України малозначними справами є:

1) справи, у яких ціна позову не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;

2) справи незначної складності, визнані судом малозначними, крім справ, які підлягають розгляду лише за правилами загального позовного провадження, та справ, ціна позову в яких перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб [1].

Віднесення цивільної справи до категорії малозначних спричиняє наступні правові наслідки:

1) справа розглядається в порядку спрощеного позовного провадження;
2) договірним представником сторони у справі може бути не лише адвокат;

3) судові рішення у малозначній справі, за загальним правилом, не підлягають касаційному оскарженню.

Слід зазначити, що закріплений у ЦПК термін «малозначна справа» не має жодного відношення до справжньої оцінки того значення, яке справа має для суду або сторін. Неупередженість суду, зокрема, означає, що він проявляє однакове ставлення до кожної справи, яка знаходиться у його провадженні, а тому жодна справа не може мати для нього більшого або меншого значення. Що стосується значення справи для сторін, особливо позивача, то її оцінити об'єктивно досить важко. Ставлення особи до власної справи залежить від багатьох суб'єктивних чинників. Можна лише стверджувати, що якщо особа звернулася до суду, то це вже може свідчити, що для неї дана справа має

достатньо важливе значення, принаймні настільки, що вона погодилася оплатити судовий збір та витрати на правову допомогу.

Більше того, як слідує з положень п. 2 ч. 3 ст. 389 ЦПК України, як виняток, судові рішення у малозначній справі може бути переглянуте в касаційному порядку, зокрема, якщо справа становить значний суспільний інтерес або має виняткове значення для учасника справи, який подає касаційну скаргу, а також якщо суд першої інстанції відніс справу до категорії малозначних помилково (тобто це два окремих самостійних винятки із загального правила про неможливість касаційного оскарження судових рішень у малозначних справах). Аналіз наведених положень процесуального закону дає підстави стверджувати, що справа може мати виняткове значення для учасника справи і при цьому залишатися малозначною.

Малозначність справи є юридичною характеристикою справи (не пов'язаною з суб'єктивною оцінкою її значення для суду та сторін), що має цілком об'єктивні критерії, наявність чи відсутність яких піддається оцінці судом. За правовою позицією Верховного Суду властивостями, притаманними цивільній справі, за якими визначається, чи є справа малозначною, є ціна пред'явленого позову та його предмет [2]. Такий підхід є правильним, хоча й занадто узагальненим, а тому не дає можливості повною мірою визначити критерії, за якими та чи інша цивільна справа може бути віднесена до малозначних справ.

Критерії віднесення справ до малозначних, в першу чергу, залежать від того, чи мають позовні вимоги майновий характер. Майнові позовні вимоги підлягають грошовій оцінці, а отже мають ціну позову. У випадку, якщо ціна позову не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, справа вважається малозначною за прямою вказівкою закону. Як відзначив Верховний Суд, в таких випадках відсутня необхідність ухвалення окремого судового рішення щодо віднесення цивільної справи до відповідної категорії [3]. Також якщо ціна позову перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, то справа за прямою вказівкою закону не вважається малозначною. Не є малозначними й справи, які відповідно до ч. 4 ст. 274 ЦПК України не підлягають розгляду в порядку спрощеного позовного провадження, до яких крім справ, у яких ціна позову перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб відносяться також справи, що виникають з сімейних відносин, крім спорів про стягнення аліментів та поділ майна подружжя; щодо спадкування; щодо приватизації державного житлового фонду; щодо визнання необґрунтованими активів та їх витребування відповідно до глави 12 розділу III ЦПК України [1].

Якщо ж ціна позову знаходиться у межах від ста до п'ятисот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, або позовні вимоги мають немайновий характер, і справа не віднесена до категорій справ, що за законом не підлягають розгляду в порядку спрощеного позовного провадження, то питання оцінки такої справи як малозначної віднесене законом на розсуд суду. Основним критерієм для суду в такому випадку є складність справи. Як слідує з положень п. 2 ч. 6 ст. 19 ЦПК України, суд може визнати малозначною справу незначної складності.

Використання законодавцем оціночної категорії «справа незначної складності» в якості критерію віднесення справи до малозначних негативно впливає на юридичну визначеність даного питання. Як вбачається, наявність кореляції між визнанням справи малозначної та порядком її розгляду (в спрощеному позовному провадженні) дає підстави стверджувати, що справами незначної складності варто визнавати, зокрема, справи, розгляд яких не потребує проведення підготовчого засідання. Йдеться про справи, справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення яких можна забезпечити без вчинення процесуальних дій, передбачених ст. 197 ЦПК України.

Хоча малозначність справи є об'єктивно існуючою юридичною характеристикою справи, юридичним фактом, який у випадках, передбачених п. 2 ч. 6 ст. 19 ЦПК України, спричиняє правові наслідки, пов'язані з віднесенням справи до малозначних справ, є прийняття судом рішення (у формі ухвали) про визнання справи малозначною. Такої правової позиції дотримується й Верховний Суд. При цьому на думку Верховного Суду таке рішення може прийняти суд будь-якої, а не лише першої інстанції [4]. Ухвала суду не перетворює справу на малозначну, а лише офіційно підтверджує таку її юридичну характеристику.

На жаль, процесуальний закон не містить жодної вказівки про те, в якій саме ухвалі суд повинен визнати справу малозначною. Логічно припустити, що такою ухвалою має бути ухвала про відкриття провадження у справі. Однак положення ст. 187 ЦПК України не містять обов'язку суду вказувати в ухвалі про відкриття провадження у справі про визнання справи малозначною з підстав, передбачених п. 2 ч. 6 ст. 19 ЦПК України. У ній закріплено вказівку лише про необхідність зазначати вид позовного провадження (загальне або спрощене). Утім призначення справи до розгляду в порядку спрощеного позовного провадження не означає автоматичного визнання такої справи малозначною, адже в порядку спрощеного позовного провадження розглядаються й інші крім малозначних цивільні справи. У зв'язку з цим

пропонуємо доповнити частину другу статті 187 ЦПК України пунктом 12 наступного змісту: «12) про визнання справи малозначною за наявності підстав, передбачених п. 2 ч. 6 ст. 19 ЦПК України».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. Ст. 492.
2. Постанова Першої судової палати Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 24 липня 2019 року у справі № 559/1313/17, провадження № 61-47587св18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83335472>.
3. Постанова Першої судової палати Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 27 грудня 2018 року у справі № 589/3937/17, провадження № 61-11921св18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78979430>.
4. Постанова Другої судової палати Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 11 липня 2019 року у справі № 583/783/18, провадження № 61-10656св19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82968166>.

Ключові слова: правосуддя, цивільний процес, малозначні справи, позовне провадження, справа незначної складності.

Keywords: justice, civil process, minor cases, claim proceedings, small-scale case.

Бігняк Олександр Валентинович,
доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри міжнародного та європейського права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ДЕРЖАВНИЙ МОНІТОРИНГ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ВІРТУАЛЬНИХ ВАЛЮТ ЯК ОДИН З ПОТЕНЦІЙНИХ РИЗИКІВ ДЛЯ АКЦІОНЕРІВ

Сьогодні фінансовий світ знайомиться з новим інструментом – криптовалютами або віртуальними грошима. Уряди і центральні банки різних країн часто дуже суперечливі щодо застосування цих новацій. Деякі науковці вважають віртуальні гроші, або криптовалюти, злочином, а інші – революцією у світі фінансів. Деякі з них налаштовані радикально та пропонують ввести кримінальну відповідальність за розповсюдження та застосування віртуальних валют, зважаючи на потенційну можливість їх використання чи то у відмиванні «брудних грошей», чи у фінансуванні тероризму; інші – наголошують на неминучості їх розвитку та поширення [1].